

Plán péče o Národní park České Švýcarsko 2009-2016 – Shrnutí

1. Úvod

Shrnutí Plánu péče o Národní park České Švýcarsko umožňuje přehledné představení základních údajů a klíčových tezí plánu péče, a to zejména s ohledem na využití širokou veřejností. Podrobné údaje, zejména odborné povahy, lze nalézt v plném znění Plánu péče a dále rovněž v Rozborech. Odkazy na příslušný podrobný text kapitoly Plánu péče jsou uvedeny v závěru shrnutí.

2. Základní údaje

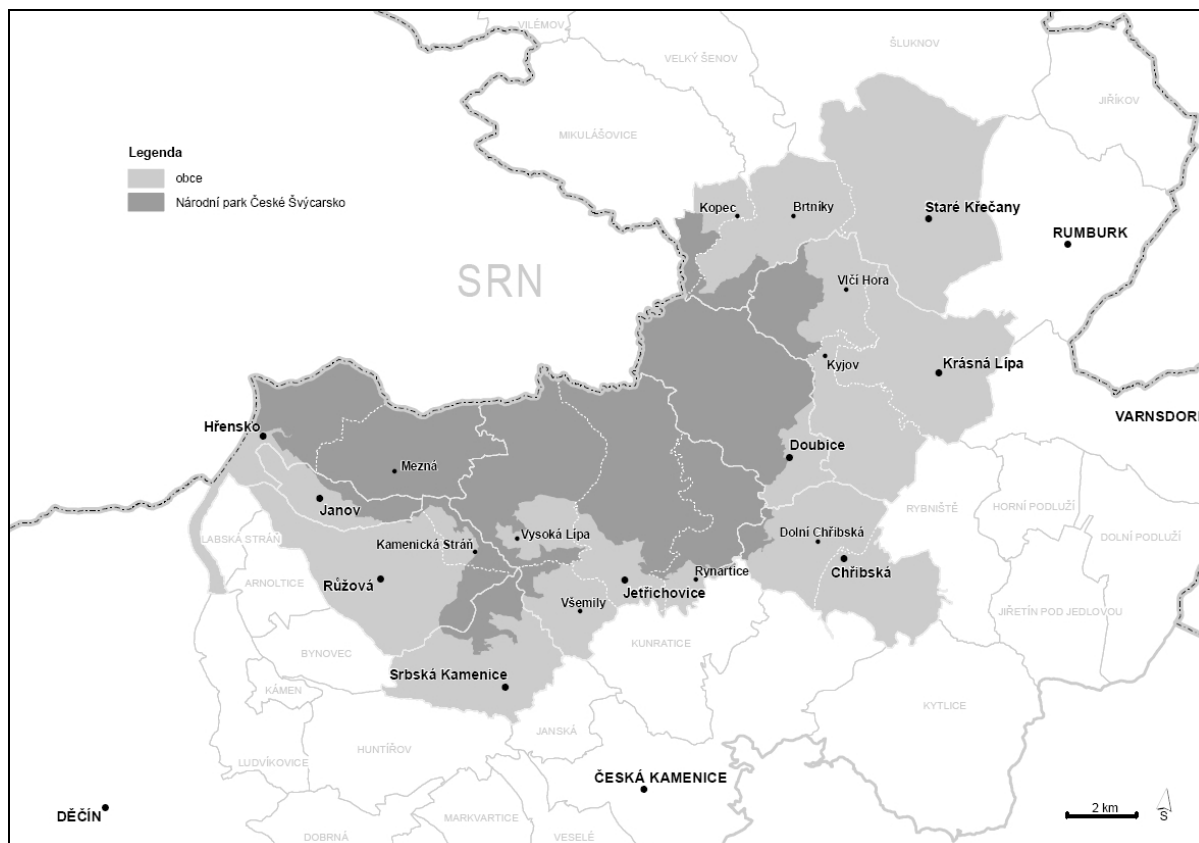
Národní park České Švýcarsko (dále jen NP České Švýcarsko) byl zřízen zákonem č. 161/1999 Sb., kterým se vyhláší Národní park České Švýcarsko a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Zákon nabyl účinnosti dne 1. ledna 2000. Tento plán péče platí do 31. 12. 2016. Doba platnosti plánu péče byla stanovena s ohledem na platnost lesního hospodářského plánu pro LHC České Švýcarsko.

NP České Švýcarsko se rozkládá v Ústeckém kraji, v severozápadní části okresu Děčín na pravém břehu řeky Labe přibližně mezi Hřenskem, Brtníky, Doubicemi, Jetřichovicemi, Srbskou Kamenicí a Růžovou. Jedinou trvale osídlenou oblastí je Mezná, místní část obce Hřensko.

NP České Švýcarsko je obklopen chráněnými krajinnými oblastmi Labské pískovce a Lužické hory. Při severní hranici národní park sousedí s Národním parkem Saské Švýcarsko. NP České Švýcarsko nemá vyhlášené ochranné pásmo.

Hranice NP České Švýcarsko je definována zákonem a vyznačena v podrobných mapách v měřítku 1 : 10 000, uložených na Správě NP a u obecních/městských úřadů dotčených obcí.

Mapa administrativního členění NP

DRUH POZEMKU	VÝMĚRA (ha)	PODÍL (%)	I. ZÓNA	II. ZÓNA	III. ZÓNA
zemědělské pozemky	82,38	1,04	3,79	23,11	55,48
vodní plochy a toky	26,45	0,33	16,46	9,86	0,13
zastavěné plochy a nádvoří	3,71	0,05	0,00	0,74	2,97
ostatní plochy	199,26	2,51	94,37	93,73	11,16
nelesní pozemky celkem	311,8	3,93	114,62	127,44	69,74
lesní pozemky	7621,18	96,07	1538,09	6082,30	0,79
celková výměra NP	7932,98	100,00	1652,71	6209,74	70,53

Pozn.: Informace byly čerpány ze „Souboru popisných informací katastru nemovitostí“ (KN) aktualizovaného k 1. 1. 2007. U parcel, které jsou dělené hranicí NP (cesty apod.), byla místo výměry z KN použita hodnota spočtené výměry z digitální účelové katastrální mapy v systému GIS Správy NP.

3. Poslání, předmět ochrany, strategický cíl a cíle ochrany z hlediska legislativy ES

Dle zákona č. 161/1999 Sb. je **posláním NP České Švýcarsko** „uchování a zlepšení přírodního prostředí, ochrana jedinečných geomorfologických hodnot, planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a zachování typického vzhledu krajiny“.

Plán péče specifikuje primární a sekundární poslání NP České Švýcarsko.

Primárním posláním národního parku jsou:

- zachování a obnova přirozených a přírodě blízkých ekosystémů a přirozených procesů v nich probíhajících,
- ochrana geologicko-geomorfologické, biologické a krajinné diverzity území,
- trvale udržitelné a k přírodě šerné turistické a rekreační využití.

Sekundárním posláním národního parku jsou:

- vědecko-výzkumná, monitorovací a dokumentační činnost,
- ekologická výchova a osvěta.

Hlavním předmětem ochrany Národního parku České Švýcarsko je ochrana reprezentativní ukázky pískovcového fenoménu české křídové pánve, tj. charakteristického reliéfu kvádrových pískovců a na něj vázaných specifických ekologických podmínek určujících biodiverzitu.

Strategickým cílem ochrany Národního parku České Švýcarsko je zařazení a certifikace národního parku do kategorie II (národní park) podle kritérií Světového svazu ochrany přírody (IUCN)¹.

¹ Podle směrnice pro interpretaci a aplikaci kategorií IUCN v Evropě (EUROPARC and IUCN 2000) jsou hlavní cíle chráněných území kategorie II následující:

- **chránit** přírodní a krajinné hodnoty území národního a mezinárodního významu pro duchovní, vědecké, rekreační, výchovné a turistické účely;
- **uchránit**, v tak přirozeném stavu, jak je možné, reprezentativní ukázky fyzicko-geografických regionů, biotických společenstev, genetických zdrojů a druhů, s cílem zajistit ekologickou stabilitu a diverzitu;
- **řídít** využívání území návštěvníky pro inspirativní, výchovné, kulturní a rekreační účely na úrovni, která udrží území v přirozeném nebo přírodě blízkém stavu;
- **eliminovat** a poté zabránit exploataci či zabránit území, které je neslučitelné s cíly, pro které bylo území vyhlášeno;
- **udržet** ohled na ekologické, geomorfologické, duchovní nebo estetické rysy území, které oprávnily vyhlášení;
- **vzít v úvahu** potřeby místních obyvatel, včetně využívání zdrojů, a to do té míry, která nepříznivě neovlivní jiné předměty managementu území.

Z hlediska specifických poměrů NP České Švýcarsko jsou **dalšími strategickými cíli** též:

- **úzká spolupráce** se Správou NP Saské Švýcarsko a Správou CHKO Labské pískovce ve věcech ochrany přírody, výzkumu, monitoringu a dokumentace přírodního prostředí, práce s veřejností (včetně regulace návštěvnosti) a ekologické výchovy s cílem maximální možné koordinace aktivit na území jednotného geografického celku Českosaského Švýcarska (viz Strategie dalšího rozvoje přeshraniční spolupráce... v příloze plánu péče)
- **postupná přeměna** druhové a prostorové skladby lesů v těch částech národního parku, které byly v minulosti intenzivněji lesnický obhospodařovány, za účelem zvyšování přirozenosti lesních ekosystémů a jejich autoregulačních schopností;
- **kontrola** dalšího šíření invazních nepůvodních druhů, zejména borovice vejmutovky, a jejich postupná eliminace na území národního parku;
- **udržování** stavů zvěře na takové úrovni, která zaručuje udržení životaschopných populací s přirozeným zastoupením pohlaví a věkových tříd a zároveň zachování přirozené dynamiky lesního ekosystému;
- **ponechání** říčních a potočních ekosystémů přirozené autoregulaci s výjimkou havarijních situací, reintrodukčních programů, monitoringu a výzkumu;
- **reintrodukce** autochtonních člověkem vyhubených druhů, u kterých je to reálné a smysluplné.

Území národního parku je součástí Evropsky významné lokality České Švýcarsko (EVL) a Ptačí oblasti Labské pískovce (PO). S ohledem na požadavky kladené legislativou ES jsou v plánu péče stanoveny také cíle ochrany těchto lokalit.

Cílem ochrany EVL České Švýcarsko je zachování typů přírodních stanovišť a druhů, které jsou předmětem ochrany, a dále pak obnova jejich příznivého stavu. Mezi předměty ochrany EVL České Švýcarsko patří 3 druhy živočichů (losos obecný, vydra říční a mihule potoční), 1 druh rostliny (vláskatec tajemný) a 10 typů přírodních stanovišť (3260 - vodní toky s porosty lakušníků, 4030 - vřesoviště, 6510 - ovsíkové louky, 8220 - vegetace skalnatých svahů, 8310 - jeskyně nepřístupné veřejnosti, 9110 - kyselé bučiny, 9130 - květnaté bučiny, 9180* - suťové lesy, 91T0 - středoevropské lišejníkové bory, 9410 - kyselé smrčiny). Pro jednotlivé předměty ochrany EVL byly stanoveny dlouhodobé cíle ochrany, kterých bude dosaženo realizací opatření v rámci krátkodobých cílů (viz následující přehled).

Cílový druh EVL	Dlouhodobý cíl	Krátkodobý cíl
mihule potoční (<i>Lampetra planeri</i>)	zachování silné, stabilní a životaschopné populace v území	monitoring kvality a čistoty vody, monitoring početnosti a rozšíření, lokalizace a odstranění migračních bariér
losos obecný (<i>Salmo salar</i>)	vytvoření silné, stabilní a rozmnožující se populace nezávislé na člověku	každoroční posilování populace vypouštěním plůdku, udržení průchodnosti toku, monitoring kvality a čistoty vody, lokalizace a ochrana trdlišť
vydra říční (<i>Lutra lutra</i>)	zachování životaschopné populace v území	monitoring početnosti a rozšíření, udržení, případně zlepšení trofických a stanovištních podmínek, zlepšení kvality a čistoty vody
vláskatec tajemný (<i>Trichomanes speciosum</i>)	zachování populací v území	extenzivní monitoring populací dle metodiky AOPK ČR (Turoňová 2005), v jejichž těsné blízkosti bude prováděna eradikace borovice vejmutovky (<i>Pinus strobus</i>) nebo zahájena přestavba smrkových monokultur

Dlouhodobým cílem ochrany typů přírodních stanovišť je jejich zachování v území v dostatečné velikosti a reprezentativnosti, a to bez zásahu člověka. Pouze ovsíkové louky (6510), již ze své podstaty, vyžadují pro zachování příznivého stavu trvalou a pravidelnou péči člověka. U vybraných typů přírodních stanovišť (9110, 91T0, 9410 a 6510) je cílem rovněž zlepšení podmínek pro příznivý vývoj těchto stanovišť. Pro následující období platnosti plánu péče byly vymezeny krátkodobé cíle pro jednotlivé typy přírodních stanovišť:

- omezení výskytu invazních druhů netýkavky žlaznaté, křídlatky japonské, kolotočnicku ozdobného (3260),
- výrazné omezení výskytu invazního druhu borovice vejmutovky (4030, 8220, 9110, 91T0, 9140),
- vyloučení či výrazné snížení zastoupení nepůvodních druhů dřevin (dub červený, modřín opadavý, aj) (9110),
- přiblížení se přirozené skladbě dřevin (9110),
- podpora přirozené obnovy (9110),
- zabezpečení příznivého managementu stanovišť (6510),
- upravení a udržení stavů zvěře v počtech odpovídajících úživnosti prostředí (9110, 9130, 9140, 91T0, 9180*).

Dlouhodobým cílem ochrany ptačí oblasti Labské pískovce je zachování a obnova ekosystémů a stanovišť významných pro druhy ptáků, které jsou předmětem ochrany (sokol stěhovavý, chřástal polní, výr velký, datel černý), v jejich přirozeném areálu a zajištění podmínek pro zachování populací těchto druhů v příznivém stavu z hlediska ochrany (to úzce souvisí s péčí o typy přírodních stanovišť EVL České Švýcarsko).

Krátkodobými cíli vedoucími k zachování populací ptáků jsou:

- sledování populačních trendů a ochrana hnízdišť,
- udržení, tvorba a případně zlepšení podmínek pro hnízdění a výchovu mlád'at (dočasná úprava hnízdišť),
- identifikace a případně eliminace příčin úhynů (sloupy elektrického vedení, velké skleněné plochy a pod.),
- kontrola predátorů.

4. Členění území pro účely ochrany přírody

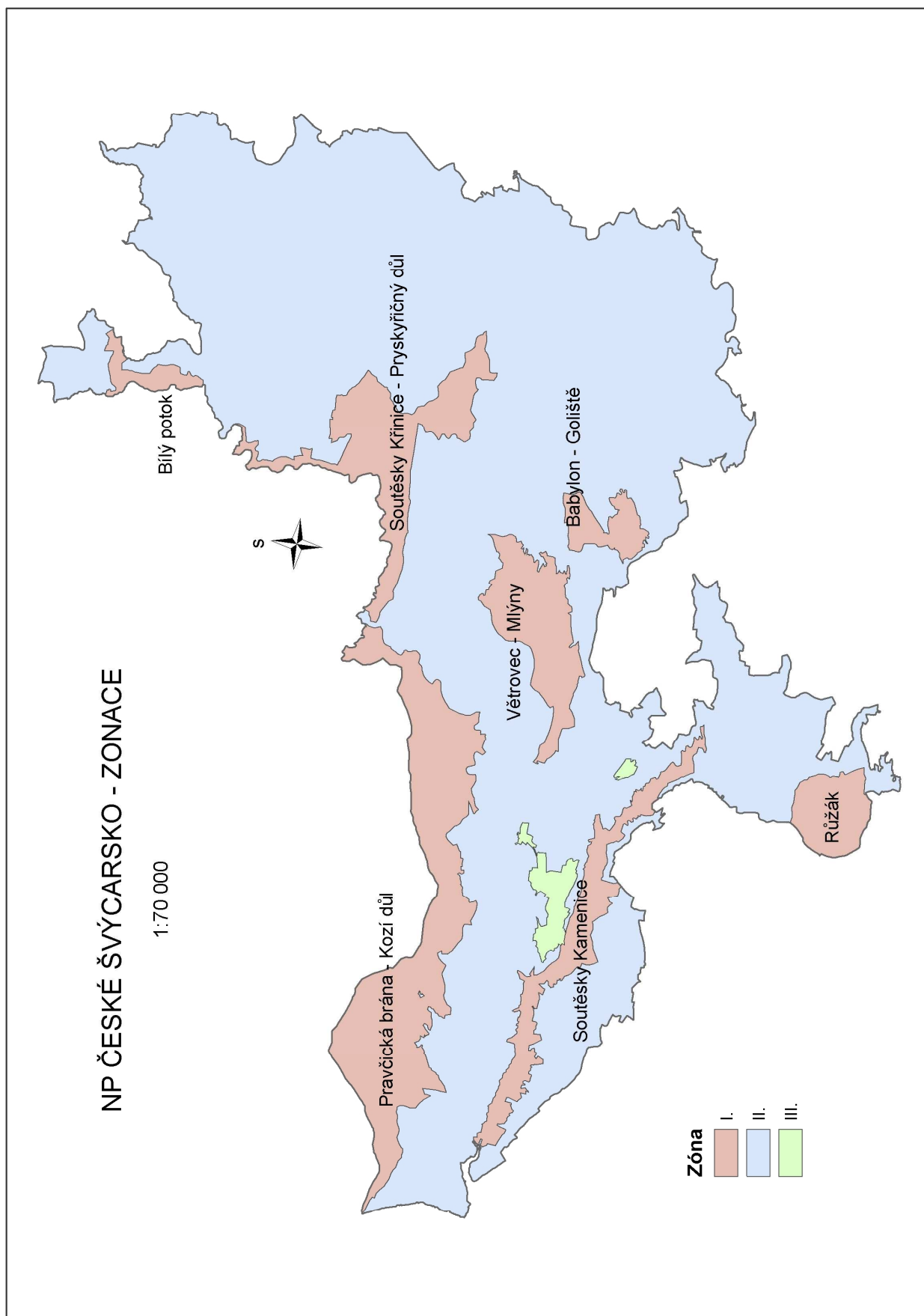
Z hlediska ochrany přírody, ochrany a obnovy přirozených procesů plán péče rozlišuje dva základní způsoby členění národního parku:

I. Zonace vyplývající ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Vymezení zón v NP České Švýcarsko je dáno Vyhláškou Ministerstva životního prostředí ČR č. 118/2002 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Národního parku České Švýcarsko ze dne 22. 3. 2002.

Vymezení zón odpovídá přírodním hodnotám, jejich zranitelnosti a ohrožení a nemá přímou vazbu na management území. Takto vymezená zonace národního parku je v krátkodobém měřítku statická, v dlouhodobém měřítku ale reaguje na trendy v ohrožení území. Z tohoto důvodu zonace nemá v NP České Švýcarsko cílový stav, současné vymezení odpovídá aktuálním potřebám ochrany území (podíly rozlohy jednotlivých zón: I. 21 %, II. 78 %, III. 1 %).

V období platnosti plánu péče není s ohledem na současný stav využití národního parku plánována změna zonace. Potřebu změny zonace z důvodu zklidnění některých dalších území národního parku mohou vyvolat vnější vlivy, zejména nadměrný růst návštěvnosti.

II. Členění na území dle typů managementu

Členění území národního parku dle typů managementu vyplývá z plánu péče a odpovídá aktuálním potřebám péče o NP, tzn. že nemá přímou vazbu na zonaci (viz výše) ani na základní či bližší ochranné podmínky NP. Na rozdíl od zonace je členění dle typů managementu dynamické i v krátkodobém měřítku.

Pro NP České Švýcarsko bylo použito následující členění, které se vztahuje na lesní i nelesní plochy.:

- A. Území ponechané samovolnému vývoji
- B. Území s dočasným managementem:
 - B1. Území ponechané samovolnému vývoji v horizontu do 10 let
 - B1+ Území s plánovanými zásahy
 - B1- Území s neplánovanými zásahy
 - B2. Území vyžadující aktivní management déle než 10 let
 - B2+ Území s plánovanými zásahy
 - B2- Území s neplánovanými zásahy
- C. Území s trvalým managementem

Podíly rozlohy (v %) nelesních a lesních pozemků z celkové rozlohy NP v územích členěných dle jednotlivých typů managementu

Typ managementu / Druh pozemku	A	B1+	B2 (B2+ a B2-)	B2+	B2-	C	Celkem
nelesní pozemky	0,0052	0,4580	0,5057	0,5057	0	1,0438	2,0128
lesní pozemky	3,5289	13,9346	79,4227	76,3499	3,0728	1,1007	97,9871
celková výměra NP	3,5342	14,3922	79,9285	76,8556	3,0728	2,1446	100

Plán péče stanovuje tento cílový stav (chápej v dlouhodobém měřítku) členění dle typů managementu: území A (území ponechané samovolnému vývoji): 98% území, území C (území s trvalým managementem): 2% území

V této kapitole dále zmiňujeme pro úplnost ostatní kategorie zvláště chráněných území, které byly na území NP vyhlášeny.

- Národní přírodní památka **Pravčická brána** (2,300 ha)
- Národní přírodní rezervace **Růžák** (115,985 ha)
- Přírodní památka **Nad Dolským mlýnem** (1,349 ha)

Pro NPP Pravčickou bránu, NPR Růžák i PP Nad Dolským mlýnem byl zpracován plán péče s platností do roku 2015 (Pravčická brána) a 2016 (Růžák, Nad Dolským mlýnem). V těchto plánech péče je podrobně rozebrán stav chráněného území i plánované zásahy a opatření na období platnosti plánů.

Evropsky významná lokalita České Švýcarsko (10 626 ha)

Ptačí oblast (PO) Labské pískovce (35 570 ha)

(blíže informace k lokalitám soustavy Natura 2000 výše)

5. Péče o ekosystémy

Dlouhodobý cíl péče o ekosystémy NP České Švýcarsko vyplývá ze strategického cíle ochrany přírody v NP České Švýcarsko, jímž je zařazení národního parku do kategorie II (národní park) podle kritérií Světového svazu ochrany přírody (IUCN). Z tohoto důvodu managementová opatření v NP jsou zacílena ke zvyšování stupně přirozenosti ekosystémů a k postupnému zvětšování rozlohy území NP ponechaného samovolnému vývoji.

Cílový stav ochrany přírody představuje národní park, kde

a) až 98 % rozlohy bude ponecháno samovolnému vývoji. V rámci tohoto území však bude i nadále možné provádět následující činnosti (viz Metodický pokyn MŽP k zonaci v národním parku - Věstník MŽP, X 2004, č. 10):

- protipožární ochrana
- údržba základní cestní sítě a stezek pro pěší, hraničního pásu, údržba staveb
- lov vybraných druhů zvěře
- bránění šíření invazních druhů
- časově omezená mechanická ochrana dříve vysazených listnáčů a jedle
- revitalizace vodního režimu

b) na zbývajícím území NP (2 % rozlohy) bude prováděn trvalý management, a to zejména z těchto důvodů:

- přítomnost sídelních enkláv a větších rozloh zemědělské půdy (např. Mezná, Zámeček u Vysoké Lípy)
- nutnost trvalého sledování a případné sanace skalních útvarů, včetně managementu lesních porostů (týká se zejména skal nad obcí Hřensko), a to z důvodu bezpečnosti osob a majetku
- snaha zachovat na malé ploše ekosystémy podmíněné lidskou činností (např. lesní loučky), a to z důvodu druhové ochrany nebo z důvodů krajinářských

Hlavní cíle péče o lesní ekosystémy NP České Švýcarsko pro období platnosti plánu péče

Spolu s přírodě blízkými ekosystémy jsou na území národního parku značnou měrou zastoupeny uměle založené lesy se zcela změněnou druhovou skladbou a prostorovou strukturou. Jedná se především o smrkové monokultury (smrk je v NP plošně zastoupen téměř 60%) a o porosty se zastoupením geograficky nepůvodních dřevin. Přestavba těchto porostů vyžaduje specificky zaměřenou lesnickou činnost.

Hlavní cíle péče o lesní ekosystémy NP České Švýcarsko pro období platnosti plánu péče tedy jsou:

- zahájení přestavby smrkových monokultur na lesy druhově a věkově diferencované
- redukce geograficky nepůvodních dřevin

Při péči o lesní ekosystémy budou uplatňovány tyto obecné zásady:

- zachování stávajících přirozených a přírodě blízkých lesů,
- zvyšování druhové a prostorové diverzity lesních porostů pomocí lesnických pěstebních zásahů,
- provádění pouze takových zásahů, které jsou nezbytné pro přiblížení lesa přirozenému stavu,
- volit vždy co nejšetrnější lesnické technologické postupy,
- v maximální možné míře vylučovat z lesních porostů geograficky nepůvodní dřeviny (borovice vejmutovka, dub červený, modřín opadavý, douglaska tisolistá aj.),

- zajištění účinné ochrany náletů, nárostů, mlazin a kultur dřevin přirozené skladby proti škodám způsobeným zvěří,
- ponechání souší a části vytěžené dřevní hmoty v porostech přirozenému rozpadu, v případě nepůvodních dřevin jen v odůvodněných případech (např. nepřístupné terény),
- péče o místní genofond dřevin,
- v případě gradace některého z významných hmyzích škůdců tlumení jeho přemnožení co nejšetněji, a to pouze mimo území ponechaná samovolnému vývoji,
- udržování spárkaté zvěře na takových stavech, které neohrozí přirozenou obnovu lesních ekosystémů.

Hlavní cíle péče o nelesní ekosystémy NP České Švýcarsko pro období platnosti plánu péče

Přestože dominantními ekosystémy na území NP České Švýcarsko jsou lesy, představuje geobiodiverzita přirozených nelesních ekosystémů významnou součást přírodního bohatství NP, neboť na tyto ekosystémy je vázána celá řada druhů otevřených stanovišť. Zachování a vytvoření podmínek pro co nejmenší antropogenní ovlivnění tohoto přírodního prostředí patří k důležitým úkolům péče o přírodu NP.

Veškeré nelesní ekosystémy, jejichž stav považujeme z hlediska ochrany přírody za příznivý, jsou ponechány samovolnému vývoji. Jedná se o rašeliniště, skalní ekosystémy včetně podzemních prostor, primární bezlesí na hranách pískovcových skal, vodní toky a prameniště. Některé z výše uvedených ekosystémů se staly předmětem ochrany EVL České Švýcarsko. Výjimku z bezzásahového režimu tvoří případy, kdy je nutné aplikovat opatření k zabránění invaze nepůvodních druhů rostlin (především borovice vejmutovky, ale i dalších druhů např. podél vodních toků). Dalším případem jsou oblasti, kde je aplikován funkční management rizik skalního řízení především z důvodu zajištění bezpečnosti osob a ochrany majetku.

6. Péče o fytogenofond a zoogenofond

Péče o druhy rostlin a hub spočívá především v ochraně celých ekosystémů, neplánují se žádné zachovné programy pro jednotlivé druhy, s výjimkou některých lesních dřevin (viz text dále). Zvláštní pozornost je třeba věnovat ohroženým typům biotopů, jako jsou zejména vodní toky, mokřadní a rašeliništní plochy atd. Pro existenci řady druhů zejména bezcévných rostlin a hub je důležité ponechávat v dostatečné míře odumřelou dřevní hmotu v porostech, dále pak zvýšení podílu listnatých dřevin. Klíčovou roli pro zachování populací některých druhů je důsledná likvidace invazních druhů (vejmutovka, křídlatka, netýkavka žláznatá). Péče o druhy živočichů spočívá na obdobných principech, v odůvodněných případech se však uplatňuje i posilování populací ohrožených druhů, případně i reintrodukce.

Cílem národního parku je:

- udržení životaschopných populací všech autochtonních druhů s co nejmenším zasahováním ze strany člověka
- reintrodukce člověkem vyhubených druhů, tam kde je to reálné
- posílení druhů vyskytujících se ve slabých a zranitelných populacích tam, kde je to reálné

Péče o druhy rostlin a hub spočívá v:

- ochraně celých ekosystémů
- zachování existujících přirozených ekosystémů (vodní toky, mokřadní a rašeliništní plochy, invazní biotopy, suťové lesy, otevřené suť, reliktní bory, bučiny)

- důsledné likvidaci invazních druhů rostlin (vejmutovka, křídlatky, netýkavka žláznatá)

Péče o druhy živočichů spočívá v:

- ochraně celých ekosystémů
- zachování existujících přirozených ekosystémů
- monitoringu vzácných a ohrožených druhů
- posílení druhů vyskytujících se ve slabých a zranitelných populacích (losos obecný)
- reintrodukci člověkem vyhubených druhů (jeřábek lesní)

Péče o genové zdroje lesních dřevin

Mezi přírodní bohatství, kterému je nutné věnovat pozornost a chránit ho, patří i původní genofond lesních dřevin. Problematika ochrany genových zdrojů lesních dřevin v NP je ovlivněna těmito faktory:

- vysoký stupeň smíšení genofondu z různých oblastí
- problematické vylišení místně původního genofondu
- několikanásobné navýšení zastoupení zejména smrku ztepilého na úkor listnatých dřevin a jedle vlivem dlouhodobé intenzivní lesnické péče, což způsobilo velké snížení genové základny autochtonních druhů a bylo provázeno kvantitativním importem cizorodých genových zdrojů

Aktivity v rámci péče o genové zdroje lesních dřevin:

- záchrana původních genových zdrojů (semenné sady, záchranné výsadby, aktivní reprodukce)
- podpora a reintrodukce autochtonních druhů, jejichž zastoupení je výrazně podhodnoceno oproti potenciálnímu přirozenému zastoupení
- výzkum zaměřený na vylišení původního genofondu jednotlivých druhů dřevin

Péče je zaměřena především na jedli bělokorou, jilm drsný a vylišení původního genofondu smrku, dubu letního a dubu zimního.

7. Péče o krajinu a kulturní památky

Krajinný ráz, Limity ochrany přírody pro výstavbu

Krajinný ráz je zákonem (§ 12 z. č. 114/1992 Sb., v platném znění) definován jako „zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti“ a je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině. Zachování typického vzhledu krajiny bylo definováno jako jedno z poslání národního parku (zák. č. 161/1999 Sb., v platném znění).

Hlavním cílem v oblasti ochrany krajinného rázu pro období platnosti plánu péče je zachování typického vzhledu krajiny za současného šetrného využívání krajiny.

Správa NP se soustředí na urbanizované enklávy v NP, kde bude cílem zachování a zlepšení současné urbanistické hodnoty sídel prostřednictvím dodržení základních pravidel a zásad pro výstavbu v NP.

Plán péče stanovuje také rámcové limity pro výstavbu v jednotlivých sídelních jednotkách. Stanovené limity mají umožnit rozvoj v takové míře, která bude únosná pro předmětné lokality.

Péče o kulturní památky a objekty kulturně-historicky hodnotné

Součástí péče o krajinu je péče o drobné kulturní památky a kulturně-historicky hodnotné objekty, které nezaměnitelně dotváří kulturní tvář krajiny.

Péče o tyto památky bude spočívat:

- v dokumentační činnosti (pasportizace objektů, zpracování detailní databáze apod.),
- v praktické obnově a údržbě objektů

Při výše uvedených aktivitách bude Správa NP spolupracovat se specialisty v daných oborech (památková péče, archeologie atd.).

Cílem ochrany kulturních památek a kulturně historicky hodnotných objektů je zachování jejich historické výpovědi a uchování kulturní tváře krajiny.

8. Monitoring, výzkum a dokumentace

Cílem na poli monitoringu a výzkumu je:

- koordinovat monitoring a výzkum externích pracovišť,
- poskytovat podporu externímu monitoringu a výzkumu a podílet se na nich do té míry, aby výsledky získané tímto výzkumem a monitoringem mohly být efektivně využívány Správou NP,
- řešit vlastní úkoly na poli monitoringu a výzkumu, jejichž výsledky jsou důležitým podkladem pro péči o NP, a to zejména „provádět potřebné inventarizační přírodovědné průzkumy, dokumentaci a šetření v ochraně přírody“ (§ 78, odst. 7 zákona č. 114/1992 Sb.).

Hlavní směry výzkumu:

1. Komplexní monitoring stavu a vývoje přírodního prostředí (neživé i živé přírody), který bude zaměřen na následující tématické oblasti:

- Oblast geologie, geochemie, hydrologie a hydrogeologie
- Oblast geodynamických a klimatických jevů
- Oblast biologie
- Oblast vývoje lesních ekosystémů
- Oblast turistického ruchu

Součástí bude monitoring předmětu ochrany, jímž je „ochrana reprezentativní ukázky pískovcového fenoménu české křídové pánve a v neposlední řadě monitoring přírodních fenoménů, které jsou předmětem ochrany v Evropsky významné lokalitě České Švýcarsko, resp. Ptačí oblasti Labské pískovce (ve spolupráci s AOPK ČR).

2. Systematická dokumentace živé a neživé přírody, v úzké spolupráci se Správou NP Sächsische Schweiz a Správou CHKO Labské pískovce.

Cílem dokumentace živé a neživé přírody je získat ucelená data o živé i neživé přírodě NP, a to na základě cíleného systematického průzkumu a v rámci možností na základě jednotné metodiky v rámci celého přeshraničního celku Českosaského Švýcarska. Data získaná dokumentací živé i

neživé přírody představují významný podklad pro stanovení odpovídajícího managementu a pro výkon státní správy.

3. Aktuální, pro NP České Švýcarsko specifická témata, která reagují na aktuální problémy ochrany přírody a krajiny na území NP. Mezi tato témata náleží např. riziko skalního řízení, invaze vejmutovky do přirozených společenstev, vývoj plochy požářiště v Jetřichovicích, dopady turistiky na ekosystémy aj.

4. Monitoring prováděných managementových opatření pro optimalizaci managementových opatření na území NP.

9. Veřejné využívání území NP

Klíčovým cílem v oblasti veřejného využívání území NP je zajištění rozvoje šetrných forem turistického a osvětového využívání území NP, který bude v souladu se zájmy ochrany přírodního, krajinného a kulturního bohatství NP. Za tímto účelem bude zpracován strategický dokument definující konkrétní cíle, cílové skupiny, formy, metody a konkrétní výstupy vedoucí k systematicky a účinně prováděné práci s veřejností.

Vzdělávání, výchova a osvěta

V oblasti vzdělávání, výchovy a osvěty se Správa NP bude zaměřovat na seznamování široké veřejnosti s přírodními a kulturními hodnotami území NP a vysvětlování nezbytnosti ochrany přírodních a kulturně-historických hodnot území NP. Pověření pracovníci, především z oddělení veřejných vztahů a z oddělení stráže přírody, budou využívat širokou škálu metod přímé i zprostředkované (nepřímé) komunikace s veřejností.

Přímá komunikace bude zajištěna formou:

- přednášek a besed
- výukových programů pro děti a mládež
- exkursí
- brigád
- poskytováním informací v informačních střediscích

Zprostředkovaná komunikace bude zajištěna formou:

- soutěží
- výstavní a expoziční činnosti
- publikační činnosti
- provozování naučných stezek a dalších prvků terénního informačního systému

Turistické a rekreační využití území NP

V oblasti turistického a rekreačního využití území NP bude Správa NP podporovat šetrné formy těchto aktivit, které jsou v souladu s Evropskou chartou pro trvale udržitelný turistický ruch v chráněných územích a bude spolupracovat s obcemi, městy, nevládními organizacemi, podnikatelskými i dalšími subjekty na přípravě a realizaci takto pojatých projektů.

Správa NP bude podporovat především **individuální pěší turistiku**. Hromadnou pěší turistiku se bude Správa NP snažit regulovat prostřednictvím podpory a aktivní spolupráce na zajišťování **certifikovaných průvodcovských služeb**.

10. Spolupráce se Saským Švýcarskem

Labské pískovce tvoří po obou stranách hranice mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo přirozený celek s mnohými společnými historickými a kulturními prvky. Vzhledem

k tomuto faktu je snaha o rozvoj úzké spolupráce nejen se Správou CHKO Labské pískovce, ale také s administrativou německé části Labských pískovců.

Základní rámec pro společné aktivity vychází ze **Strategie dalšího rozvoje přeshraniční spolupráce v ochraně přírody v Českosaském Švýcarsku** uzavřené mezi Správou Národního parku České Švýcarsko, Správou Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce a Národním parkem a Lesním úřadem Saské Švýcarsko (ze dne 17.12.2004).

Hlavním cílem a smyslem této spolupráce je co možná nejjednodušší přístup k ochraně a rozvoji Českosaského Švýcarska (Labských pískovců) jako celku.

Tato Strategie definuje hlavní okruhy spolupráce a je východiskem pro roční plány spolupráce, které jsou sestavovány a plněny v rámci **tematických přeshraničních pracovních skupin** (Ochrana přírody/Monitoring, Les a lov, Práce s veřejností).

Spolupráce bude probíhat především v rámci těchto témat:

1. Ochrana přírody

- Vývoj lesa a regulace stavů zvěře
- Podpora jedle bělokoré
- Způsob nakládání s geograficky nepůvodními druhy
- Zajištění dynamiky tekoucích vod v příhraniční oblasti
- Přeshraniční chráněné území Olšový potok (CHKO)
- Reintrodukce jeřábka (NP)

2. Přírodovědný výzkum a dokumentace

- Přeshraniční Geografický informační systém včetně programů evidence
- Dokumentace rozvoje lesa
- Inventarizace labského údolí (CHKO)
- Výzkum přírodního prostředí

3. Rekreace, Vzdělávání a práce s veřejností

- Rekreace
- Environmentální výchova
- Práce s veřejností
- Návštěvní řád a strážní služba v chráněných územích (NP)

Osnova kapitol	Odkaz na kapitolu plánu péče
1. Úvod	
2. Základní údaje	kap. 1 – 1.1
3. Poslání, předmět ochrany, strategický cíl a cíle ochrany z hlediska legislativy ES	kap. 1 – 1.2
4. Členění území pro účely ochrany přírody	kap. 2 – 2.1
5. Péče o ekosystémy	kap. 2 – 2.2, 2.3
6. Péče o fytogenofond a zoogenofond	kap. 2 – 2.5, 2.6
7. Péče o krajinu a kulturní památky	kap. 3
8. Monitoring, výzkum a dokumentace	kap. 4
9. Veřejné využívání území NP	kap. 5
10. Spolupráce se Saským Švýcarskem	kap. 6